HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

27 februarie 2014*

„Trimitere preliminară — Contract de credit de consum — Clauze abuzive — Directiva 93/13/CEE — Executare silită a unei hotărâri arbitrale — Cerere de intervenție într-o procedură de executare — Asociație pentru protecția consumatorilor — Legislație națională care nu permite o astfel de intervenție — Autonomie procesuală a statelor membre”

În cauza C-470/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Okresný súd Svidník (Slovacia), prin decizia din 31 august 2012, primită de Curte la 19 octombrie 2012, în procedura

Pohotovosť s. r. o.

împotriva

Miroslav Vašuta,

cu participarea:

Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnii C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, doamna C. Toader (raportor) și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Pohotovosť s. r. o., de domnul J. Fuchs, konateľ spoločnosti;

— pentru Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, de I. Šafranko, advokát;

— pentru guvernul slovac, de B. Ricziová, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: slovaca.

— pentru Comisia Europeană, de M. van Beek și de A. Tokár, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 decembrie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 6-8 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) coroborate cu articolele 38 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Pohotovosť s. r. o. (denumită în continuare „Pohotovosť”), pe de o parte, și domnul Vašuta, pe de altă parte, privind executarea unei hotărâri arbitrale prin care acesta din urmă a fost obligat la rambursarea unor sume în legătură cu un contract de credit de consum.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede:

„O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

4 Potrivit articolului 6 alineatul (1) din această directivă:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.”

5 Articolul 7 din directiva menționată prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori.

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.

(3) Cu respectarea legislației interne, acțiunile menționate la alineatul (2) pot fi îndreptate, separat sau în ansamblu, împotriva unui număr de vânzători sau furnizori din același sector economic sau împotriva asociațiilor acestora care utilizează sau recomandă utilizarea acelorași clauze contractuale generale sau a unor clauze similare.”

6 Articolul 8 din aceeași directivă prevede:

„Statele membre pot adopta sau menține în vigoare dispoziții mai stricte, compatibile cu prevederile din tratat, în domeniul reglementat de prezenta directivă, pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorului.”

Dreptul slovac

7 Articolul 93 din Codul de procedură civilă, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumit în continuare „Codul de procedură civilă”), prevede:

„1) Poate interveni în susținerea concluziilor reclamantului sau ale pârâtului orice persoană care deține un interes juridic cu privire la soluționarea procedurii, în măsura în care nu este vorba despre procedura divorțului sau despre procedura de contestare a legalității unei căsătorii ori de constatare a existenței sau a inexistenței unei căsătorii.

2) Poate de asemenea interveni în susținerea concluziilor reclamantului sau ale pârâtului orice persoană juridică a cărei activitate are ca obiect protecția unor drepturi în aplicarea unei anumite dispoziții.

3) Această persoană intervine în procedură din proprie inițiativă sau la cererea unei părți transmisă de instanță. Instanța nu se pronunță cu privire la admisibilitatea cererii de intervenție decât atunci când este sesizată cu o cerere în acest sens.

4) În cadrul procedurii, intervenientul are aceleași drepturi și obligații ca o parte din procedură. Totuși, intervenientul acționează numai în nume propriu. În cazul în care actele sale sunt contrare celor ale părții în susținerea căreia intervine, instanța le apreciază după examinarea tuturor circumstanțelor.”

8 Articolul 251 alineatul 4 din acest cod prevede:

„Aplicarea deciziilor și procedura de executare în sensul reglementării speciale [...] sunt reglementate de dispozițiile părților anterioare, cu excepția cazului în care reglementarea specială menționată nu dispune altfel. Cu toate acestea, pronunțarea se face întotdeauna pe calea ordonanței.”

9 Articolul 37 alineatele 1) și 3) din Codul privind executarea, în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumit în continuare „Codul privind executarea”), prevede:

„1) Părțile din procedură sunt creditorul și debitorul; celelalte persoane nu pot fi părți în procedură decât pentru capătul de cerere în raport cu care prezenta lege le recunoaște această calitate. În cazul în care instanța se pronunță asupra cheltuielilor de executare silită, executorul judecătoresc mandatat este de asemenea parte în procedură.

[...]

3) Executarea nu poate fi îndreptată împotriva altei persoane decât cea menționată în decizie ca fiind debitorul sau nu poate fi realizată în beneficiul unei alte persoane decât cea menționată în decizie ca fiind creditorul decât dacă se demonstrează că acestei persoane i-au fost transferate obligațiile sau drepturile rezultate din titlul executoriu în aplicarea articolului 41. Atunci când survin circumstanțele pe baza cărora are loc transferul sau subrogarea drepturilor și a obligațiilor rezultate din titlul executoriu, părțile din procedură au obligația să comunice acest fapt în scris și fără întârziere inutilă autorității de executare. Comunicarea trebuie însoțită de un document care să demonstreze transferul sau subrogarea drepturilor și a obligațiilor. Autoritatea de executare are obligația să notifice instanței

o cerere de autorizare a modificării părților din procedură în termen de 14 zile calculat din ziua în care aceasta a luat cunoștință de aceste circumstanțe. Instanța se pronunță pe cale de ordonanță în termen de 60 de zile calculat de la notificarea cererii. Decizia este notificată autorității de executare, creditorului și debitorului care sunt menționați în titlul executoriu, precum și părții căreia i-a fost transferat dreptul sau obligația."

10 În temeiul articolului 25 alineatele 1 și 2 din Legea nr. 250/2007 privind protecția consumatorilor, o asociație poate introduce o acțiune în fața unui organ administrativ sau a unei instanțe în materia protecției drepturilor consumatorilor sau poate fi parte în procedură dacă aceste obiective reprezintă principalul său obiect de activitate sau dacă se află pe lista persoanelor autorizate de Comisia Europeană, fără a aduce atingere dreptului instanței de a analiza, în fiecare caz, dacă persoana respectivă este autorizată să introducă o acțiune. Pe de altă parte, o asociație poate, în temeiul unui mandat, să reprezinte în fața organelor statului un consumator în procedurile privind exercitarea drepturilor acestuia, inclusiv dreptul la despăgubirea pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea drepturilor consumatorului.

Cauza principală și întrebările preliminare

11 Pohotovosť a acordat un credit de consum domnului Vašuta. Printr-o decizie din 9 decembrie 2010, Stálý rozhodcovský súd (tribunal permanent de arbitraj) l-a somat pe domnul Vašuta să plătească o anumită sumă către Pohotovosť.

12 Pohotovosť a introdus o cerere de executare a acestei hotărâri arbitrale, devenită definitivă și executorie. La 25 martie 2011, executorul judecătoresc mandatat de Pohotovosť a depus la Okresný súd Svidník (Tribunalul Departamental din Svidník) o cerere de autorizare a executării hotărârii arbitrale menționate. Prin decizia din 29 iunie 2011, această cerere a fost respinsă în ceea ce privește perceperea dobânzilor moratorii și cheltuielile de judecată referitoare la această percepere. Instanța menționată a admis însă cererea de executare a aceleiași hotărâri în ceea ce privește celelalte creanțe.

13 La 9 septembrie 2011, Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS (Asociația pentru protecția consumatorilor HOOS, denumită în continuare „Združenie HOOS") a formulat cerere de intervenție în procedura de executare, invocând articolul 93 alineatul 2) din Codul de procedură civilă. Pe fond, ea a invocat o lipsă de imparțialitate a executorului judecătoresc mandatat, susținând în mod special că în trecut acesta din urmă fusese într-un raport de muncă cu Pohotovosť. Or, conform jurisprudenței Ústavný súd Slovenskej republiky (Curtea Constituțională a Republicii Slovace), faptul că acest executor judecătoresc a fost angajat de Pohotovosť ar fi incompatibil cu obligația de imparțialitate a executorului judecătoresc. În plus, Združenie HOOS a solicitat suspendarea procedurii de executare în ansamblu.

14 Într-un memoriu din data de 27 martie 2012, Pohotovosť a invocat inadmisibilitatea cererii de intervenție a Združenie HOOS în fața instanței de trimitere pentru motivul că posibilitatea unei astfel de intervenții nu este prevăzută în mod expres de Codul privind executarea.

15 Prin Ordonanța din 24 mai 2012, Okresný súd Svidník a declarat inadmisibilă cererea de intervenție în procedura de executare formulată de Združenie HOOS și a respins cererea de suspendare a acestei proceduri.

16 La 18 iunie 2012, Združenie HOOS a introdus o cale de atac împotriva acestei ordonanțe. Asociația a susținut, pe de o parte, că domnul Vašuta nu a fost suficient informat. Pe de altă parte, instanța menționată nu ar fi aplicat din oficiu în favoarea domnului Vašuta, în ceea ce privește o clauză compromisorie abuzivă, norme cu un grad de protecție suficient și nu ar fi dedus concluzii juridice din absența indicării dobânzii anuale efective în contractul de credit de consum. Aceeași instanță nu

ar fi aplicat în mod corect jurisprudența rezultată în special din Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, Rep., p. I-9579), și din Ordonanța din 16 noiembrie 2010, Pohotovosť (C-76/10, Rep., p. I-11557).

17 Din observațiile scrise prezentate în fața Curții reiese că în Hotărârea din 10 octombrie 2012, Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace) a statuat că intervenția unei asociații pentru protecția consumatorilor nu era admisibilă într-o procedură de executare îndreptată împotriva unui consumator întrucât nu este vorba despre o procedură contencioasă, ci despre o procedură prin care se urmărește obținerea executării unei decizii pe fond, care este definitivă și obligatorie pentru debitor. Pe de altă parte, Ústavný súd Slovenskej republiky ar fi optat pentru o abordare similară într-o hotărâre din 15 ianuarie 2013.

18 Instanța de trimitere consideră că interpretarea Directivei 93/13 de către Curte ar putea avea o influență determinantă asupra soluționării litigiului principal.

19 În aceste condiții, Okresný súd Svidník a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatul (1) și articolul 8 din Directiva 93/13 [...] coroborate cu dispozițiile articolelor 38 și 47 din [cartă] trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții de drept național precum articolul 37 alineatele 1) și 3) din Codul privind executarea, care nu permite unei asociații pentru protecția drepturilor consumatorilor să intervină în procedura de executare?

2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare ar fi în sensul că norma administrativă menționată nu este contrară dreptului [Uniunii], dispozițiile cuprinse la articolul 37 alineatele 1) și 3) din Codul privind executarea trebuie interpretate în sensul că nu se opun posibilității ca o instanță națională, în temeiul articolului 6 alineatul (1), al articolului 7 alineatul (1) și al articolului 8 din [directiva menționată], să recunoască unei asociații pentru protecția drepturilor consumatorilor calitatea de intervenient în procedura de executare?”

Cu privire la cererile formulate de Pohotovosť după terminarea procedurii orale

20 Prin înscrisul din 31 ianuarie 2014, primit la grefa Curții la 6 februarie 2014, Pohotovosť a solicitat, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții, în urma concluziilor avocatului general prezentate la 12 decembrie 2013, redeschiderea procedurii orale, invocând informarea insuficientă cu privire la un fapt nou de natură să exercite o influență determinantă asupra deciziei Curții. Pe de altă parte, Pohotovosť a solicitat Curții să asculte în cadrul prezentei proceduri preliminare partea dintr-o procedură contencioasă pendinte în fața Okresný súd Bardejov (Tribunalul Departamental din Bardejov), în numele căruia, potrivit susținerilor Pohotovosť, Združenie HOOS ar fi formulat o acțiune întemeiată pe motive și pe argumente greșite din punct de vedere juridic.

21 Trebuie amintit, în primul rând, că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul de procedură în cazul în care consideră că nu este lămurită suficient sau că trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (Hotărârea din 12 decembrie 2013, Carratù, C-361/12, punctul 18 și jurisprudența citată).

22 În al doilea rând, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa. În exercitarea acestei misiuni, îi este permis să analizeze, dacă este cazul, o cerere de decizie preliminară prin încadrarea acesteia într-un context mai larg decât cel strict definit de instanța

de trimitere sau de părțile din litigiul principal. Întrucât nici concluziile avocatului general, nici motivarea pe care sunt întemeiate acestea nu sunt obligatorii pentru Curte, redeschiderea procedurii orale în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul de procedură nu este indispensabilă de fiecare dată când avocatul general ridică o problemă de drept care nu a făcut obiectul unei discuții între părți (Hotărârea Carratù, citată anterior, punctul 19 și jurisprudența citată).

23 În speță, pe de o parte, cauza nu trebuie soluționată pe baza unor argumente care nu ar fi fost puse în discuția părților. Pe de altă parte, în ceea ce privește cererea Pohotovosť prin care solicită ca o persoană care este parte într-o altă procedură judiciară națională decât cea din litigiul principal să fie ascultată de Curte în cadrul prezentei proceduri preliminare, trebuie amintit că procedura prevăzută la articolul 267 TFUE este o procedură de cooperare între instanța națională și instanța Uniunii și că părțile din litigiul principal sunt, astfel cum reiese de la articolul 97 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, cele determinate ca atare de instanța de trimitere, în conformitate cu normele de procedură naționale. Or, în speță, persoana în discuție nu a fost identificată de instanța de trimitere ca fiind parte din litigiul principal (a se vedea în acest sens Ordonanța președintelui Curții din 23 martie 2007, Cedilac, C-368/06, Rep., p. I-12327, punctul 6).

24 În aceste condiții, după ascultarea avocatului general, trebuie să se respingă cererile formulate de Pohotovosť.

Cu privire la admisibilitatea trimiterii preliminare

25 În observațiile sale scrise depuse în temeiul articolului 23 al doilea paragraf din Statutul Curții, Pohotovosť a informat Curtea, printre altele, că, la 14 noiembrie 2012, prezentase instanței de trimitere un memoriu în care declarase că intenționează să renunțe în totalitate la cererea sa de executare și îi solicitase să încheie procedura. Instanța de trimitere ar fi obligată să se pronunțe cu privire la această desistare, încheind procedura de executare. În orice caz, dat fiind că în cauza principală procedura ar fi stinsă, Curtea ar trebui să respingă prezenta cerere de decizie preliminară întrucât este inadmisibilă.

26 Invitat de Curte să îi confirme dacă, având în vedere desistarea astfel anunțată, era încă sesizat cu litigiul în cadrul căruia formulase inițial cererea sa de decizie preliminară și dacă, din această perspectivă, își menținea această cerere, Okresný súd Svidník a răspuns prin scrisorile primite de Curte la 8 iulie 2013 și la 10 septembrie 2013 că Pohotovosť a introdus la 27 decembrie 2012 o cerere de suspendare a procedurii de executare a hotărârii arbitrale. Instanța de trimitere a precizat de asemenea că dosarul cauzei principale se afla în acel moment la Krajsky súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov) întrucât această instanță fusese sesizată cu un apel formulat de Pohotovosť împotriva deciziei de trimitere preliminară. Okresný súd Svidník a precizat însă că procedura principală se afla încă pe rolul său și că, pentru acest motiv, își menținea cererea sa de decizie preliminară.

27 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește pe proprie răspundere și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Respingerea de către Curte a unei cereri de decizie preliminară adresate de o instanță națională este posibilă numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții, C-222/05-C-225/05, Rep., p. I-4233, punctul 22 și jurisprudența citată).

28 Cu toate acestea, atât din textul, cât și din economia articolului 267 TFUE rezultă că procedura preliminară presupune ca o cauză să fie efectiv pendinte în fața instanțelor naționale, acestea fiind chemate să adopte în cadrul său o decizie susceptibilă să ia în considerare hotărârea pronunțată cu titlu preliminar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 1995, Zabala Erasun și alții, C-422/93-C-424/93, Rec., p. I-1567, punctul 28, Hotărârea din 12 martie 1998, Djabali, C-314/96, Rec., p. I-1149, punctul 18, precum și Hotărârea din 20 ianuarie 2005, García Blanco, C-225/02, Rec., p. I-523, punctul 27).

29 Astfel, justificarea trimiterii preliminare nu este formularea unor opinii consultative cu privire la probleme generale sau ipotetice, ci nevoia inerentă soluționării efective a unui contencios (a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 1981, Foglia, 244/80, Rec., p. 3045, punctul 18, Hotărârea din 25 martie 2004, Azienda Agricola Ettore Ribaldi și alții, C-480/00-C-482/00, C-484/00, C-489/00-C-491/00 și C-497/00-C-499/00, Rec., p. I-2943, punctul 72, precum și Hotărârea García Blanco, citată anterior, punctul 28).

30 În prezenta cauză, trebuie să se constate că, întrebată fiind de Curte, instanța de trimitere a precizat că respectiva cauză cu care fusese sesizată era încă pendinte. Or, în măsura în care procedura instituită prin articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia urmează să se pronunțe (a se vedea în special Hotărârea din 16 iulie 1992, Meilicke, C-83/91, Rec., p. I-4871, punctul 22, și Hotărârea din 24 martie 2009, Danske Slagterier, C-445/06, Rep., p. I-2119, punctul 65), o astfel de precizare din partea unei instanțe naționale este obligatorie pentru Curte și, în principiu, nu poate fi repusă în discuție de părțile din litigiul principal.

31 În ceea ce privește faptul că împotriva deciziei de trimitere s-a formulat un apel, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 267 TFUE, răspunderea pentru aprecierea pertinenței și a necesității întrebării preliminare aparține, în principiu, numai instanței care dispune trimiterea preliminară, sub rezerva verificării limitate realizate de Curte conform jurisprudenței amintite la punctul 27 din prezenta hotărâre. Astfel, instanța de trimitere are obligația să ia în considerare efectele unei hotărâri pronunțate în cadrul unui apel împotriva deciziei prin care dispusese efectuarea unei trimiteri preliminare și, în special, să concluzioneze dacă este necesar fie să își mențină cererea de decizie preliminară, fie să o modifice, fie să o retragă (a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2008, Cartesio, C-210/06, Rep., p. I-9641, punctul 96).

32 Rezultă astfel că, într-o situație precum cea din litigiul principal, Curtea trebuie să rămână fidelă, tot din considerente de claritate și în interesul securității juridice, deciziei prin care s-a dispus trimiterea preliminară, care trebuie să își producă efectele atâta vreme cât nu a fost revocată sau modificată de instanța care a pronunțat-o, numai această din urmă instanță putând să se pronunțe cu privire la o asemenea revocare sau la o asemenea modificare (a se vedea Hotărârea Cartesio, citată anterior, punctul 97).

33 Numai în cazul în care instanța de apel ar decide, potrivit normelor de drept procesual național aplicabile, să anuleze refuzul instanței de trimitere de a lua act de desistarea reclamantei din litigiul principal și să dispună retragerea cererii de decizie preliminară formulate de această instanță, Curtea ar putea să acționeze în conformitate cu decizia instanței de apel, procedând eventual la radierea cauzei de pe rolul Curții, după ce a obținut, dacă este cazul, observațiile instanței de trimitere în această privință (a se vedea în acest sens Ordonanța președintelui Curții din 25 septembrie 2013, BNP Paribas Personal Finance și Facet, C-564/12, punctele 1-5).

34 Trebuie să se constate însă că, în prezenta cauză, Curtea nu a fost informată de instanța de trimitere sau de orice altă instanță, în sensul articolului 267 TFUE, cu privire la o astfel de decizie a Krajsky súd v Prešove.

35 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la cererea de decizie preliminară.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

36 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 93/13, în special articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatul (1) și articolul 8 din această directivă coroborate cu articolele 38 și 47 din cartă, trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia nu este admisă intervenția unei asociații pentru protecția consumatorilor în susținerea unui consumator determinat, într-o procedură de executare, îndreptată împotriva acestuia din urmă, a unei hotărâri arbitrale definitive.

37 În această privință, rezultă din decizia de trimitere că, în cauza principală, Združenie HOOS dorește admiterea cererii sale de intervenție în procedura de executare îndreptată de Pohotovosť împotriva domnului Vašuta, în special deoarece aceasta consideră că, prin decizia sa de a suspenda procedura de executare a hotărârii arbitrale doar pentru o parte a creanței și de a autoriza executarea în rest, Okresný súd Svidník nu a acordat din oficiu consumatorului o protecție suficientă, în prezența unei clauze compromisorii abuzive, și nu a dedus concluzii juridice din absența indicării dobânzii anuale efective în contractul de credit de consum. Această din urmă decizie nu ar fi conformă cu jurisprudența Curții care rezultă în mod special din Ordonanța Pohotovosť, citată anterior.

38 Rezultă de asemenea că, în temeiul articolului 93 alineatul 2) din Codul de procedură civilă, o asociație pentru protecția consumatorilor poate fi admisă în calitate de intervenient într-un litigiu cu privire la fondul dreptului în care este implicat un consumator. În schimb, în procedurile de executare referitoare la un consumator, indiferent dacă este vorba despre executarea unei hotărâri a unei instanțe naționale sau a unei hotărâri arbitrale definitive precum cea în discuție în litigiul principal, Codul privind executarea nu permite, după cum reiese din aplicarea jurisprudenței Najvyšší súd Slovenskej republiky și a Ústavný súd Slovenskej republiky, admiterea intervenției unei astfel de asociații.

39 Potrivit unei jurisprudențe constante, sistemul de protecție instituit prin Directiva 93/13 se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau de un furnizor în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl conduce la aderarea la condițiile redactate în prealabil de vânzător sau de furnizor, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora (Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, C-240/98-C-244/98, Rec., p. I-4941, punctul 25, și Hotărârea din 26 octombrie 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Rec., p. I-10421, punctul 25, precum și Ordonanța Pohotovosť, citată anterior, punctul 37).

40 Pentru a asigura protecția urmărită prin directiva menționată, Curtea a subliniat în repetate rânduri că această situație de inegalitate nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract (Hotărârile citate anterior Océano Grupo Editorial și Salvat Editores, punctul 27, Mostaza Claro, punctul 26, și Asturcom Telecomunicaciones, punctul 31, precum și Ordonanța Pohotovosť, citată anterior, punctul 39).

41 În această privință, posibilitatea instanței de a examina din oficiu caracterul abuziv al unei clauze reprezintă un mijloc adecvat atât pentru a atinge rezultatul prevăzut la articolul 6 din Directiva 93/13, și anume faptul ca respectivele clauze abuzive să nu creeze obligații pentru un consumator individual, cât și pentru a contribui la realizarea obiectivului prevăzut la articolul 7 din această directivă, din moment ce o astfel de examinare poate avea un efect disuasiv care contribuie la încetarea folosirii

clauzelor abuzive în contractele încheiate de un vânzător sau de un furnizor cu consumatorii (Hotărârea din 21 noiembrie 2002, Cofidis, C-473/00, Rec., p. I-10875, punctul 32, și Hotărârea Mostaza Claro, citată anterior, punctul 27, precum și Ordonanța Pohotovosť, citată anterior, punctul 41).

42 Astfel cum a arătat avocatul general în mod special la punctele 55 și 56 din concluzii, rezultă din jurisprudența Curții că revine instanței naționale învestite, precum în procedura principală, cu o cauză privind executarea unei hotărâri arbitrale definitive sarcina de a proceda la o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract, prevăzută de directiva menționată pentru a compensa situația de inegalitate existentă între consumator și vânzător sau furnizor. Astfel, din moment ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare, această instanță este obligată să efectueze din oficiu un control al caracterului abuziv al clauzelor contractuale pe care este întemeiată creanța constatată în această hotărâre atunci când, în temeiul normelor de procedură internă, este obligată să aprecieze din oficiu, în cadrul unei proceduri de executare similare, dacă o clauză arbitrală este contrară normelor naționale de ordine publică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM, C-243/08, Rep., p. I-4713, punctul 32, și Hotărîrea Asturcom Telecomunicaciones, citată anterior, punctul 53, precum și Ordonanța Pohotovosť, citată anterior, punctul 51).

43 În ceea ce privește rolul pe care îl pot avea asociațiile pentru protecția consumatorilor, trebuie arătat că articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 obligă statele membre să asigure că există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (Hotărârea din 26 aprilie 2012, Invitel, C-472/10, punctul 35). În această privință, reiese din articolul 7 alineatul (2) din această directivă că aceste mijloace cuprind posibilitatea ca persoanele sau organizațiile care au un interes legitim în protecția consumatorilor să introducă o acțiune în justiție pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive și pentru a obține, dacă este cazul, interzicerea acestora (a se vedea Hotărârea din 24 ianuarie 2002, Comisia/Italia, C-372/99, Rec., p. I-819, Rec., p. I-819, punctul 14, și Hotărârea Invitel, citată anterior, punctul 36).

44 Caracterul preventiv și scopul de descurajare al acțiunilor în încetare, precum și independența lor față de orice conflict individual concret determină posibilitatea exercitării unor astfel de acțiuni chiar dacă clauzele a căror interzicere este cerută nu ar fi fost utilizate în contracte specifice (a se vedea Hotărârile citate anterior Comisia/Italia, punctul 15, și Invitel, punctul 37).

45 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 62 din concluzii, trebuie să se constate că nici Directiva 93/13, nici cele care au urmat, care completează normele administrative din materia protecției consumatorilor, nu conțin dispoziții care să reglementeze rolul pe care l-ar putea juca sau care ar trebui să fie conferit asociațiilor pentru protecția consumatorilor în cadrul litigiilor individuale care implică un consumator. Astfel, Directiva 93/13 nu reglementează problema dacă astfel de asociații ar trebui să aibă dreptul să intervină în susținerea consumatorilor în cadrul unor astfel de litigii individuale.

46 În consecință, în lipsa unei reglementări a Uniunii în ceea ce privește posibilitatea asociațiilor pentru protecția consumatorilor să intervină în litigiile individuale care implică un consumator, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru sarcina să prevadă astfel de norme în temeiul principiului autonomiei procesuale, însă cu condiția ca aceste norme să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile situațiilor similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică comunitară (principiul efectivității).

47 În ceea ce privește, în primul rând, principiul echivalenței, acesta presupune că norma națională în cauză se aplică fără distincție atât acțiunilor întemeiate pe încălcarea dreptului Uniunii, cât și celor întemeiate pe nerespectarea dreptului intern, care au un obiect și o cauză asemănătoare (a se vedea în special Hotărârea din 29 octombrie 2009, Pontin, C-63/08, Rep., p. I-10467, punctul 45).

48 Pentru a verifica dacă principiul menționat este respectat în cauza cu care este sesizată instanța de trimitere, îi revine acesteia din urmă, singura care cunoaște în mod direct regulile procedurale ale căilor de atac în ordinea sa juridică internă, sarcina de a examina atât obiectul, cât și elementele esențiale ale acțiunilor pretins similare de natură internă. Cu toate acestea, în vederea aprecierii pe care instanța amintită va trebui să o realizeze, Curtea poate să îi furnizeze anumite elemente privind interpretarea dreptului Uniunii.

49 În această privință, din decizia de trimitere reiese că articolul 37 alineatul 1) din Codul privind executarea, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 73 din concluzii, exclude intervenția oricărui terț într-o procedură de executare a unei decizii a unei instanțe naționale sau a unei hotărâri arbitrale definitive, indiferent dacă această intervenție este întemeiată pe încălcarea dreptului Uniunii sau pe nerespectarea dreptului intern.

50 În aceste circumstanțe, nu se poate considera că o astfel de reglementare încalcă principiul echivalenței atunci când nu prevede posibilitatea de a admite intervenția unei asociații pentru protecția consumatorilor într-o procedură de executare a unei hotărâri arbitrale definitive, precum cea în discuție în litigiul principal.

51 În ceea ce privește, în al doilea rând, principiul efectivității, trebuie amintit că Curtea s-a pronunțat deja în sensul că fiecare caz în care se ridică problema dacă o prevedere procedurală internă face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale. Din această perspectivă, trebuie să se țină seama, eventual, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii (a se vedea Hotărârea din 5 decembrie 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, punctul 34 și jurisprudența citată).

52 În această privință, articolul 38 din cartă prevede că politicile Uniunii asigură un nivel ridicat de protecție a consumatorilor. Această dispoziție își produce efectele în ceea ce privește punerea în aplicare a Directivei 93/13. Totuși, în lipsa unei dispoziții a acestei directive care să prevadă un drept al asociațiilor pentru protecția consumatorilor de a interveni în litigiile individuale care implică consumatori, articolul 38 din cartă în sine nu poate impune o interpretare a directivei menționate în sensul recunoașterii acestui drept.

53 Această constatare se poate efectua de asemenea în ceea ce privește dispozițiile articolului 47 din cartă privind dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, care presupun că se acordă asistență juridică gratuită celor care nu dispun de resurse suficiente, dacă această asistență este necesară pentru a asigura accesul efectiv la justiție. În măsura în care aceeași directivă impune, în litigiile dintre un vânzător sau un furnizor și un consumator, o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract, a instanței naționale sesizate cu aceste litigii, nu se poate considera, indiferent de situație, că refuzul de a admite cererea de intervenție a unei asociații în susținerea unui consumator determinat constituie o încălcare a dreptului la o cale de atac jurisdicțională efectivă al acestui consumator astfel cum este garantat prin articolul 47 menționat. În plus, cererea de intervenție a unei asociații pentru protecția consumatorilor nu ar putea fi asimilată asistenței juridice gratuite care trebuie acordată, în anumite situații, în temeiul articolului menționat, celor care nu dispun de resurse suficiente.

54 În ceea ce privește posibilitatea unei asociații pentru protecția consumatorilor de a invoca în acest context același articol, trebuie să se constate că refuzul de a admite intervenția acesteia într-o procedură care implică un consumator nu afectează dreptul asociației respective la o cale de atac jurisdicțională efectivă pentru apărarea drepturilor care îi sunt recunoscute în calitate de asociație de acest tip, constând în special în dreptul său de a formula acțiuni colective care îi este conferit de articolul 7 alineatul (2) din Directiva 93/13.

55 De altfel, trebuie să se adauge că, în temeiul reglementării naționale în discuție în litigiul principal, o asociație poate să reprezinte în mod direct un astfel de consumator în orice procedură, inclusiv o procedură de executare, pe baza împuternicirii date de acesta din urmă.

56 Rezultă din considerațiile precedente că, prin faptul că nu prevede posibilitatea ca o asociație pentru protecția consumatorilor să intervină într-o procedură de executare a unei hotărâri judecătorești sau a unei hotărâri arbitrale definitive, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal nu încalcă principiul efectivității.

57 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că Directiva 93/13, mai precis articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatul (1) și articolul 8 din această directivă coroborate cu articolele 38 și 47 din cartă, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia nu este admisă intervenția unei asociații pentru protecția consumatorilor în susținerea unui consumator determinat, într-o procedură de executare, îndreptată împotriva acestuia din urmă, a unei hotărâri arbitrale definitive.

Cu privire la a doua întrebare

58 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă articolul 37 alineatele 1) și 3) din Codul privind executarea trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca o instanță națională, în temeiul articolului 6 alineatul (1), al articolului 7 alineatul (1) și al articolului 8 din Directiva 93/13, să recunoască unei asociații pentru protecția consumatorilor calitatea de intervenient într-o procedură de executare a unei hotărâri arbitrale definitive.

59 În realitate, prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea care poate fi dată dreptului său național.

60 Or, nu este de competența Curții, în cadrul procedurii preliminare, să interpreteze acte cu putere de lege sau norme administrative naționale (a se vedea Hotărârea din 9 septembrie 2003, Jaeger, C-151/02, Rec., p. I-8389, punctul 43, precum și Hotărârea din 23 martie 2006, Enirisorse, C-237/04, Rec., p. I-2843, punctul 24 și jurisprudența citată).

61 Având în vedere ansamblul considerațiilor precedente, a doua întrebare trebuie respinsă ca fiind inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

62 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, în special articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatul (1) și articolul 8 din această directivă coroborate cu articolele 38 și 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia nu este admisă intervenția unei asociații pentru protecția consumatorilor în susținerea unui consumator determinat, într-o procedură de executare, îndreptată împotriva acestuia din urmă, a unei hotărâri arbitrale definitive.

Semnături